

Đối ngoại Việt Nam năm 2020: Bản lĩnh và tâm thế mới

PHẠM BÌNH MINH

Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao

Năm 2020 vừa qua đi với nhiều biến động to lớn chưa từng có, với hệ lụy và tác động đa chiều, đa lĩnh vực, ở tầm toàn cầu và có thể còn kéo dài trong nhiều năm tới. Trước những thách thức của tình hình, dưới sự chỉ đạo quyết liệt của Đảng, Nhà nước, cả hệ thống chính trị đã triển khai xuất sắc nhiệm vụ kép, vừa phòng, chống dịch Covid-19, vừa phục hồi, phát triển kinh tế - xã hội trên nền tảng môi trường hòa bình, ổn định được giữ vững. Đối ngoại Việt Nam năm 2020 đã vượt qua nhiều thách thức, tranh thủ tạo ra và tận dụng tốt những cơ hội hợp tác mới, góp phần cùng cả nước khắc phục khó khăn và tiếp tục vươn lên trên con đường phát triển.

LỄ KHỞI ĐỘNG NĂM VIỆT NAM CHỦ TỊCH ASEAN 2020 LAUNCHING CEREMONY OF VIET NAM'S 2020 ASEAN CHAIRMANSHIP

HA NỘI, 06-01-2020

BẢN LĨNH VƯỢT QUA KHÓ KHĂN

Dưới tác động của đại dịch Covid-19, gam màu xám nổi lên ở nhiều nơi, nhiều lĩnh vực trong bức tranh toàn cảnh thế giới năm 2020. Đại dịch Covid-19 đã tác động nghiêm trọng, sâu rộng đến tình hình kinh tế, chính trị, xã hội ở mỗi quốc gia, khu vực và toàn cầu. Kinh tế thế giới rơi vào suy thoái, cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn quyết liệt chưa từng có kể từ sau chiến tranh lạnh. Các trào lưu chống toàn cầu hóa, dân túy, bảo hộ vốn xuất hiện từ trước lại càng có điều kiện phát triển mạnh mẽ. Tình hình Biển Đông có nhiều phức tạp mới, tiềm ẩn nguy cơ đối với hòa bình, ổn định ở khu vực. Bên cạnh dịch bệnh, các thách thức an ninh phi truyền thống khác nổi lên gay gắt, trong đó có vấn đề an ninh nguồn nước, thiên tai, lũ lụt tác động mạnh đến khu vực Đông Nam Á, trong đó có Việt Nam.

Mặc dù vậy, điểm sáng trong bức tranh thế giới năm qua là hòa bình, hợp tác và phát triển vẫn là xu thế lớn

và là khát vọng cháy bỏng của nhân dân thế giới. Châu Á - Thái Bình Dương vẫn tiếp tục khẳng định là khu vực phát triển kinh tế năng động, là động lực của tăng trưởng và liên kết toàn cầu và có tầm ảnh hưởng về chính trị ngày càng gia tăng. Trong khi đó, khu vực ASEAN đã tiếp tục củng cố sự đoàn kết, thích ứng nhanh với nhiều biến động mạnh của tình hình quốc tế, đặc biệt là tác động của đại dịch và cạnh tranh chiến lược giữa các nước lớn, tiếp tục giữ vững vai trò trung tâm ở khu vực và nỗ lực xây dựng Cộng đồng đoàn kết, tự cường và thịnh vượng, hướng về người dân và lấy người dân làm trung tâm để vững bước tiến lên với tầm nhìn mới sau năm 2025 về một khu vực hòa bình, an ninh, ổn định, phát triển bền vững, tăng trưởng bao trùm và tiến bộ xã hội.

Trong bối cảnh môi trường quốc tế, khu vực có nhiều bất ổn, công tác đối ngoại được triển khai chủ động, tích cực, linh hoạt, sáng tạo, góp phần giữ đà và thúc đẩy quan hệ với các đối tác, nâng cao vị thế của Việt Nam trong tình hình mới, đóng góp quan trọng vào việc thực hiện thành công đường lối đối ngoại của Đại hội XII của Đảng và củng cố môi trường hòa bình, ổn định, thuận lợi cho sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc.

Thứ nhất, quan hệ hợp tác của nước ta với các nước, nhất là đối với các nước láng giềng, các đối tác quan trọng tiếp tục được củng cố, thúc đẩy. Trước những khó khăn do đại dịch gây ra, chúng ta vẫn thúc đẩy nhiều trao đổi, hợp tác với các nước, nhất là đẩy mạnh trao đổi trực tuyến ở các cấp. Trong đó, lãnh đạo cấp cao của Việt Nam đã tiến hành 34 cuộc điện đàm, trao đổi trực tuyến song phương với lãnh đạo các nước. Bên cạnh đó, chúng ta vẫn triển khai an toàn các hoạt động trao đổi đoàn quan trọng. Lãnh đạo và quan chức cấp cao nhiều nước vẫn chọn Việt Nam đến thăm và thúc đẩy quan hệ. Chúng ta cũng tiến hành linh hoạt, sáng tạo, kể cả thông qua hình thức trực tuyến, nhiều hoạt động kỷ niệm năm tròn, năm lẻ, năm thiết lập quan hệ ngoại giao, duy trì các cuộc họp Ủy ban liên Chính phủ, ký kết thỏa thuận quốc tế với nhiều đối tác quan trọng. Năm qua đã chứng kiến quan hệ Việt Nam - New Zealand được nâng cấp lên Đối tác Chiến lược, qua đó nâng mạng lưới đối tác chiến lược lên 17 quốc gia, cùng với 13 đối tác toàn diện.

Việt Nam cũng đã phát huy tinh thần đoàn kết và hợp tác quốc tế, hỗ trợ khẩn trương, vật tư y tế, tài chính cho 51 quốc gia và tổ chức quốc tế ứng phó với đại dịch Covid-19. Bên cạnh đó, các bộ, ngành, địa phương, tổ chức hữu nghị của Việt Nam đều tích cực tham gia hỗ trợ các quốc gia, đối tác gặp khó khăn. Ta cũng tranh thủ được sự hỗ trợ về tài chính và trang thiết bị y tế từ nhiều quốc gia và tổ chức quốc tế phục vụ kiểm soát dịch bệnh trong nước. Mô hình chống dịch hiệu quả, cùng với tinh thần trách nhiệm và nghĩa cử cao đẹp của Việt Nam trong hợp tác quốc tế chống dịch đã được bạn bè quốc tế đánh giá cao.

Thứ hai, năm 2020 để lại dấu ấn đặc biệt quan trọng trong đẩy mạnh và nâng tầm đối ngoại đa phương Việt Nam, chủ động, tích cực đóng góp xây dựng, định

hình các thể chế đa phương, nhất là ta đã đảm nhiệm thành công cùng lúc nhiều trọng trách quốc tế: Chủ tịch ASEAN 2020 và AIPA 41, Ủy viên không thường trực Hội đồng Bảo an Liên hợp quốc trong năm đầu của nhiệm kỳ 2020-2021. Ta đã chủ động dẫn dắt, điều phối ASEAN vượt qua nhiều thách thức, ứng phó hiệu quả với đại dịch Covid-19; linh hoạt tổ chức trực tuyến thành công nhiều hội nghị, đặc biệt là Hội nghị Cấp cao ASEAN lần thứ 36 và 37 cùng các hội nghị với các đối tác đối thoại chủ chốt; thúc đẩy thông qua nhiều văn kiện, trong đó có trên 80 văn kiện tại các Hội nghị Cấp cao, trong tất cả các lĩnh vực quan trọng, nhất là xây dựng Cộng đồng và định hướng xây dựng tầm nhìn Cộng đồng ASEAN sau năm 2025, thúc đẩy hợp tác giữa ASEAN với các đối tác, phòng chống dịch bệnh, phục hồi kinh tế, bảo đảm hòa bình, ổn định và phát triển, thượng tôn pháp luật ở khu vực. ASEAN tiếp tục giữ vai trò trung tâm ở khu vực, được các nước coi trọng.

Chúng ta đã đảm nhận tốt vai trò Chủ tịch Hội đồng Bảo an ngay trong tháng đầu tiên của nhiệm kỳ (tháng 01/2020). Đồng thời, trong cả năm qua, ta đã tham gia chủ động, tích cực tại Hội đồng Bảo an, thể hiện hình ảnh một Việt Nam trách nhiệm, đề cao luật pháp quốc tế, nỗ lực xây dựng đồng thuận, tìm kiếm giải pháp thỏa đáng cho các tranh chấp, xung đột... Việt Nam đã để lại những dấu ấn riêng rất cụ thể, như: lần đầu tiên thúc đẩy Hội đồng Bảo an thông qua một Tuyên bố Chủ tịch về tuân thủ Hiến chương Liên hợp quốc; tổ chức đối thoại ASEAN - Liên hợp quốc, qua Hội đồng Bảo an nâng tầm ASEAN và qua ASEAN cụ thể hoá nhiều nội dung hợp tác ở cấp độ toàn cầu. Việt Nam cũng đã lần đầu tiên đề xuất và thúc đẩy nghị quyết của Đại hội đồng Liên hợp quốc thông qua việc lấy ngày 27/12 hàng năm là Ngày quốc tế phòng chống dịch bệnh với số nước đồng bảo trợ kỷ lục là 112 nước. Tham gia của Việt Nam trong hoạt động gìn giữ hòa bình của Liên hợp quốc tiếp tục được tăng cường. Nhiều sáng kiến, đóng góp của Việt Nam tại các diễn đàn quốc tế, khu vực khác, như: Hội nghị thượng đỉnh Á - Âu (ASEM), Diễn đàn Hợp tác Kinh tế châu Á - Thái Bình Dương (APEC), G20, Diễn đàn Kinh tế Thế giới (WEF), các cơ chế Tiểu vùng Mê Công... được các nước ủng hộ, đánh giá cao.

Thứ ba, hội nhập kinh tế quốc tế đạt được những tiến triển có tính đột phá, tạo động lực mới cho tăng trưởng kinh tế nhanh và bền vững. Bên cạnh thực hiện hiệu quả Hiệp định Đối tác Toàn diện và Tiến bộ xuyên Thái Bình Dương (CPTPP), Việt Nam đã ký kết và phê chuẩn Hiệp định Thương mại tự do (EVFTA), có hiệu lực từ tháng 8/2020) và Hiệp định bảo hộ đầu tư (EVIPA) với Liên minh châu Âu, thúc đẩy ký hiệp định thương mại tự do với Anh và Hiệp định Đối tác Kinh tế Toàn diện Khu vực (RCEP) trong năm Chủ tịch ASEAN của Việt Nam, góp phần quan trọng để Việt Nam duy trì tăng trưởng thuộc nhóm cao nhất thế giới. Nhiều doanh nghiệp đã chọn Việt Nam là điểm đến đầu tư, kinh doanh.

Thứ tư, công tác biên giới lãnh thổ có nhiều kết quả tích cực. Việt Nam và Campuchia đã trao đổi văn kiện phê chuẩn 02 văn kiện pháp lý công nhận 84% thành quả phân giới cắm mốc, chính thức đưa các văn kiện này có hiệu lực. Việt Nam và Trung Quốc kỷ niệm 20 năm ký Hiệp ước biên giới trên đất liền và 10 năm thực hiện 03 văn kiện pháp lý về biên giới trên đất liền. Đây là những thành quả có ý nghĩa quan trọng, góp phần cùng các nước láng giềng xây dựng đường biên giới trên bộ hòa bình, hữu nghị, hợp tác và phát triển.

Chúng ta đã kiên quyết, kiên trì đấu tranh bảo vệ chủ quyền, quyền chủ quyền ở Biển Đông; gửi công hàm tới Liên hợp quốc khẳng định rõ lập trường của ta; chủ động, tích cực cùng các nước ASEAN và các đối tác liên quan thúc đẩy hòa bình, hợp tác, thương tôn pháp luật, giải quyết hòa bình tranh chấp trên biển. ASEAN tiếp tục khẳng định lập trường nguyên tắc về Biển Đông trong các văn kiện liên quan của ASEAN và giữa ASEAN với các đối tác, nhấn mạnh Công ước Liên hợp quốc về Luật Biển năm 1982 (UNCLOS 1982) là cơ sở xác định các quyền và lợi ích hợp pháp của các bên và là khuôn khổ điều chỉnh các hoạt động trên biển. ASEAN cũng thể hiện rõ quyết tâm xây dựng Bộ Quy tắc ứng xử ở Biển Đông (COC) hiệu quả, thực chất và phù hợp với luật pháp quốc tế, nhất là UNCLOS 1982.

Thứ năm, công tác đối với người Việt Nam ở nước ngoài và bảo hộ công dân Việt Nam đã được triển khai kịp thời; hỗ trợ hiệu quả kiều bào ta ở nước ngoài vượt qua khó khăn do đại dịch Covid-19. Dù khó khăn do đại dịch, song kiều bào tiếp tục hướng về đất nước, đóng góp xây dựng quê hương bằng nhiều hình thức phong phú. Ta đã triển khai công tác bảo hộ công dân trên phạm vi rộng chưa từng có, tổ chức hơn 280 chuyến bay, đưa gần 80.000 công dân từ hơn 59 quốc gia/vùng lãnh thổ về nước an toàn; đồng thời tiếp tục tiến hành công tác bảo hộ đối với ngư dân và tàu cá của ta ở nước ngoài.

Thứ sáu, công tác ngoại giao văn hóa, thông tin đối ngoại được triển khai tích cực, đặc biệt là đã tận dụng hiệu quả công nghệ số để đẩy mạnh đưa Việt Nam ra thế giới với nhiều sản phẩm và cách làm sáng tạo. Trong năm qua, UNESCO đã công nhận công viên địa chất Đắk Nông là công viên địa chất toàn cầu; Vinh (Nghệ An) và Sa Đéc (Đồng Tháp) là thành phố học tập toàn cầu. Bạn bè quốc tế ngày càng biết đến Việt Nam không chỉ là một quốc gia hòa bình, ổn định, an toàn, nhiều tiềm năng hợp tác kinh tế, mà còn có khả năng tự cường, thích ứng và xử lý hiệu quả các thách thức như đã thể hiện trong thành công chống dịch bệnh.

Những kết quả đối ngoại quan trọng trong năm qua có được là nhờ sự chỉ đạo sâu sát và tham gia trực tiếp của lãnh đạo Đảng và Nhà nước, sự kiên định đường lối đối ngoại độc lập, tự chủ, đa phương hóa, đa dạng hóa, đặt lợi ích của quốc gia - dân tộc lên trên hết, sự đồng tâm hiệp lực và phối hợp chặt chẽ, hiệu quả giữa các binh chủng đối ngoại gồm đối ngoại Đảng, ngoại giao Nhà nước, đối ngoại nhân dân và đối ngoại của

các bộ, ngành, địa phương. Những thành tựu ý nghĩa trên cũng thể hiện bản lĩnh và sự vươn lên của lực lượng cán bộ đối ngoại ngày càng chuyên nghiệp, hiện đại, đáp ứng yêu cầu của tình hình mới.

TÂM THẾ MỚI TRONG GIAI ĐOẠN CHIẾN LƯỢC MỚI

Năm 2021 là năm đầu tiên triển khai Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng, Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội 2021-2025 và Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 2021-2030, tạo nền tảng để thực hiện khát vọng phát triển, nâng cao vị thế quốc tế của nước ta.

Thế giới cũng đã bước sang thập niên thứ 3 của thế kỷ 21 với những chuyển biến sâu sắc, mau lẹ và khó lường, tác động trực tiếp, nhiều chiều đến môi trường an ninh và phát triển của đất nước. Song trong khó khăn, thách thức, chúng ta vẫn thấy được tia sáng của vận hội và thuận lợi. Đó là thế và lực mới của đất nước sau 35 năm Đổi mới; sự vững mạnh, đoàn kết của cả hệ thống chính trị; sự tin tưởng, đồng hành, ủng hộ của nhân dân cũng như sự trưởng thành, nhiệt huyết của đội ngũ cán bộ đối ngoại. Đây là những tiền đề vững chắc để Việt Nam vững bước vào năm 2021 và những năm tiếp theo với tâm thế mới.

Nhiệm vụ trọng tâm của đối ngoại Việt Nam năm 2021 là tổ chức triển khai đường lối đối ngoại của Đại hội XIII của Đảng, tiếp tục hội nhập quốc tế sâu rộng, làm sâu sắc quan hệ với các nước, bảo vệ vững chắc chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ, góp phần củng cố môi trường hòa bình, huy động các nguồn lực bên ngoài phục vụ phát triển, nâng cao vị thế của đất nước.

Chúng ta tin tưởng rằng, với đường lối đối ngoại đúng đắn của Đảng và Nhà nước cùng sự quyết tâm cao của cả hệ thống chính trị, sự phối hợp chặt chẽ, nhịp nhàng giữa đối ngoại Đảng, ngoại giao Nhà nước, đối ngoại nhân dân và đối ngoại của các bộ, ngành, địa phương, cùng sự hưởng ứng của người dân và doanh nghiệp, chúng ta sẽ thực hiện thắng lợi các nhiệm vụ đối ngoại trong năm 2021, triển khai hiệu quả đường lối đối ngoại Đại hội XIII của Đảng, để “tiếng chiêng” của đối ngoại Việt Nam mạnh mẽ, vang xa, thể hiện thực lực đất nước và khát vọng phát triển ngày càng lớn mạnh, phồn vinh. □